

Josef Divín - Kresby

Zlínská galerie Garáž představuje laické i odborné veřejnosti v premiéře kresby, pocházející z ruky Josefa Divína. Autor patří mezi nejvýznamnější sklářské výtvarníky mladé generace. Vystudoval SUPŠ sklářskou ve Valašském Meziříčí a VŠUP v Praze, ateliér skla profesora Vladimíra Kopeckého. V současné době působí jako vedoucí ateliéru výtvarného zpracování skla na první, výše jmenované instituci. Je nositelem řady výtvarných ocenění. Josef Divín svou tvorbu prezentoval na více než osmdesáti výstavách a soutěžích. Autorovy práce jsou zastoupeny ve sbírkách významných muzeí a galerií, jak v České republice, tak v zahraničí.

Záběr tvorby Josefa Divína je nesmírně široký. Divín vytváří design skla, skleněné objekty realizované v prostoru i závěsné skleněné obrazy, pracující se světlem, které odkazují svou výtvarnou formou na českou strukturální malbu konce 50. a celých 60. let 20. století.

Instalace v Galerii Garáž je spjata s výtvarnou metodou, jíž by měl zvládnout každý adept výtvarného umění či umělec. Jedná se o kresbu, která provází výtvarnou činnost člověka od mladšího a pozdního paleolitu. V průběhu vývoje umění byl kresbě přikládán stále větší význam. Od renesančního „prima pensiera“ se kresba stále více osamostatňovala, až se v průběhu moderní doby stala oceňovaným médiem, jak v očích sběratelů, tak v očích samotných umělců. Kresba je prvním stupněm přenesení výtvarné ideje do reálně existujícího artefaktu. Je bezprostřední, volná, rychlá i dynamická. Zaznamenává autorské myšlenky a přenáší je do výtvarné podoby. Tím je její místo v umění nezastupitelné.

Josef Divín pro výstavu vybral práce z několika stovek kreseb, které zhmotňují výtvarníkovu představu o podobě budoucích skleněných předmětů, ať již objektů či váz. Jedná se o různá tvarová a barevná řešení, formy dekoru a jeho uplatnění na tělech budoucích realizací. Prostřednictvím kreseb nám autor sděluje symbolické významy, jimiž se ve své tvorbě dlouhodobě zabývá. Setkáváme se například s křížem nebo s hvězdou, tedy s archetypálními znaky, které vznikly již v průběhu pozdního pravěku a starověku.

Kříž je jedním z nejstarších a nejznámějších symbolů, jenž je užíván mnoha náboženstvími, zvláště pak křesťanstvím. Je však také nástrojem pro popravu ukřižováním. Ta je charakteristická pro mnohé starověké kultury. Vzhledem k tomu, že na kříži zemřel také Ježíš Kristus, stal se kříž od 5. – 6. století typickým znamením křesťanství. Počátek tohoto posvátného a světového symbolu nacházíme v nářadí pro rozněcování ohně. Není divu, vždyť jeho vzplanutí „z ničeho“ bylo pro prehistorické lidi neznalé žádného z poznatků dnešních věd, věcí posvátnou, a sám oheň byl od pradávna jednou z nejposvátnějších věcí. Nářadí k rozdělování ohně, onen prvotní kříž, bylo dřevěné a skládalo se ze dvou částí, v jejichž křížení byla jamka („matka“, „matice“). Byla považována za sídlo Maji, bohyně tvůrčí síly. Jejím synem byl Agni (odtud oheň). Ten měl dva otce – Tvastiho, pozemského otce a tvůrce nářadí a Savitriho, otce nebeského. Toto nářadí lidí nosili s sebou, stejně jako my nosíme zápalky, nebo zapalovače, proto se s křížem setkáváme na různých artefaktech od nejstarších dob. Egypťané i Židé užívali kříž jako talisman. Jeho tvar postupně dostával také jazykový význam. U židů znamenal „dobro“, u Egypťanů „žítí“. Dnes je pro kříž užíván název „symbol života“. U většiny světové populace je však kříž zejména symbolem křesťanství. Je odkazem na Kristovo utrpení na Golgotě – odtud se také odvodilo chápání kříže jako symbolu smrti.

Dalším symbolem, který mne napadne při pohledu na práce Josefa Divína je falus, falos, tedy penis. Téměř by se mohlo zdát, že celá kultura je penisem fascinována. Psychologie a zejména psychoanalýza daly této fascinaci teoretický rámec a odkryly celou řadu podvědomých motivací. Sloupy antických chrámů, věže středověkých katedrál, mrakodrapy, majáky, telekomunikační věže, tovární komíny a další architektury jsou vykládány jako vztyčené symboly mužské dominance. Čím větší, tím lepší. Americký pornoherec Jack Steed prohlásil: „ Moje největší přednost je můj penis!“ Zobrazení penisu lze v zásadě rozdělit do dvou základních skupin. Penis v klidu, který díky barokním andělíčkům pronikl i do církevního umění, a penis v erekci, který takové štěstí neměl a v moderní době je téměř výlučně spojován s pornografií. Penis v erekci se v umění objevuje od nepaměti na kresbách a reliéfech zobrazujících pohlavní akt. Je tedy něčím, co nás provází tisíce let. Je symbolem plodnosti, mužské dominance v patriarchální společnosti. Není ničím vulgárním, nýbrž něčím zcela přirozeným. S trochou nadsázky připomíná ztopořený

penis onu nejstarší podobu kříže, tedy „pramantu“. Josef Divín nepracuje záměrně s něčím dekadentním, nýbrž si pohrává s představivostí diváka, která motiv kříže, „pramanty“, či ztopořeného mužského pohlavního orgánu v kresbách podvědomě nalézá. V zásadě platí, že tabuizace penisu a jeho skrývání se přímo dotýkají celé řady předsudků, které jsou moderní civilizací vnímány negativně. Nejedná se však pouze o mentální význam zobrazení penisu, ale v neposlední řadě i jeho objem, tedy tvar, jenž nemusí vždy symbolizovat pouze nadvládu a dominanci. Jako příklad lze uvést plastiku Princezna X od Constantina Brancusiho z roku 1916. Penis je symbolem mnoha významů, orgánem, který byl z nepochopitelných důvodů tabuizován. Kresby Josefa Divína však nevycházejí pouze s archetypálních tvarů. Lze v nich nalézt také záznamy stylizovaných půdorysů architektur. Autor sám, podobně jako řada dalších umělců objevil kouzlo Benátek. Při pozorném zkoumání nacházíme v Divínových kresbách stylizované půdorysy sakrálních staveb Andrei Palladia, velkého umělce a teoretika pozdní renesance 16. století, a dle mnohých historiků umění nejvlivnějšího architekta v dějinách západní architektury. Jeho pozdní benátské chrámy San Giorgio Maggiore a Il Redentore patří k mnohokrát citovaným stavbám v dějinách architektury. Nalézáme však také podobu zamýšlené pražské Národní knihovny od světoznámého architekta Jana Kaplického. Tyto Divínovy kresby jsou apelem na kontroverzní přístup konzumní společnosti k soudobému umění. Závěrem textu je tedy nutné říci, že práce Josefa Divína jsou mnohohrstevnaté, plné skrytých významů, které může esteticky a intelektuálně vnímavý divák nalézt.

Martin Dvořák v.r.